

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Кафедра української мови і літератури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету
іноземної та слов'янської
філології

А.М.Коваленко

» _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
2.16 АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ЛІРИКИ

галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність – 014 Середня освіта (Українська мова і література)

освітньо-професійна програма – Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)

Мова навчання – українська

Погоджено науково-методичною
комісією факультету іноземної та
слов'янської філології

«30» серпня 2019 р.

Голова

Семеног О.М., д.пед.н., професор

Розробник: **Горболіс Лариса Михайлівна**, доктор філологічних наук,
професор кафедри української мови і літератури

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри
української мови і літератури

Протокол № 1 від «30» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

Семеног О.М., д.пед.н., професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Освітній ступінь: магістр	вибіркова	
		Рік підготовки:	
5-й		5-й	
Семестр			
9-й		9-й	
Лекції			
14 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
14 год.		4 год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
60 год.		80 год.	
Консультації:			
2 год.	2 год.		
Загальна кількість годин - 90		Вид контролю: залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Українська філософська лірика від початку свого виникнення має неповторні риси, зумовлені багатьма чинниками, розвитком світової та української філософської думки. Філософсько-поетичні традиції з часом еволюційно видозмінювались, проте завжди відігравали важливу роль у розвитку українського літературного процесу. Визначення критеріїв та меж сучасної філософської лірики ускладнюється посиленням в літературі інтелектуального начала, постмодерних тенденцій, триває розмивання родових

Метою спецкурсу є вивчення жанрово-тематичної специфіки та образно-стильової структури української філософської поезії ХХ – початку ХІХ ст., з'ясування основних напрямів її розвитку в літературному просторі.

Унікальність навчальної дисципліни. Запропонований теоретичний матеріал супроводжується успішно апробованим лекторкою упродовж років авторською інтерпретаційною практикою аналізу літературного твору. Запропоновані сучасні підходи до аналізу творів українських письменників, що важливо на сьогодні для вчителів української мови і літератури, які в сучасних умовах мають зацікавити творами українських письменників, орієнтувати школярів на активне читання.

У результаті вивчення курсу магістрант повинен **знати:** жанрово-тематичні тенденції в українській філософській поезії ХХ – початку ХІХ ст.; особливості поетики сучасної української філософської лірики, її витoki та шляхи художніх еволюцій; провідні тенденції сучасної української літератури; **вміти:** розрізняти найхарактерніші жанрові ознаки в сучасній українській філософській поезії; виділяти концептуальні роздуми у її структурі; проводити жанрову диференціацію філософської лірики.

Відповідно до мети і завдань курсу студенти повинні оволодіти рядом загальних і фахових **компетентностей**.

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1 ЗК 5 ЗК 8	Знання та розуміння специфіки професії і предметної галузі, основних концепцій, базових філологічних понять. Здатність здійснювати пошук, оброблення, аналіз, систематизацію, критичне осмислення інформації з різних джерел; навички використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, здатність до продукування та використання інноваційних технологій для забезпечення якісної вищої освіти. Здатність спілкуватися державною мовою, уміння правильно, логічно, ясно будувати своє усне та писемне мовлення.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ПК-1 ПК-2 ПК-3 ПК-4 ПК-5	Здатність самостійно опанувати нові знання за спеціальністю, вільне володіння науковим інструментарієм у галузі філологічної та методичної науки для використання у професійній діяльності. Здатність осмислювати мистецтво слова як систему, розуміти еволюційний шлях розвитку української мови та мовознавства, української / світової літератури та літературознавства. Здатність до формування індивідуального ораторського стилю; уміння чітко і зрозуміло висловлювати думку, використовуючи

		<p>знання законів техніки мовлення; вести розгорнутий академічний монолог/діалог із фахової проблематики (лекція, доповідь, виступ, огляд, промова тощо), володіти полемічним мистецтвом.</p> <p>Здатність виконувати різні види лінгвістичного, літературознавчого аналізу, до опанування технології роботи з фаховим текстом, реферувати, анотувати, редагувати, перекладати, укладати, нормативно вживати засоби наукової мови.</p> <p>Здатність орієнтуватися в основних тенденціях суспільного життя, мовної, літературної освіти та визначати власну позицію, вивчати, критично осмислювати й упроваджувати у власну педагогічну та наукову діяльність передовий український та світовий досвід відомих науковців та вчителів з метою свідомого вибору шляхів вирішення проблем в освітньому процесі.</p>
--	--	---

2. Передумови для вивчення дисципліни

Магістранти вже володіють знаннями з історії української літератури, історії зарубіжної літератури, вступу до літературознавства, філософії, історії України, набутими впродовж здобуття ОР бакалавра. Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Аспекти вивчення української філософської лірики» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки напрямку 014 Середня освіта підготовки магістра і має поглибити знання з історії української літератури, удосконалити вміння аналізувати художні тексти з філософською доміантою.

3. Результати навчання за дисципліною

Курс покликаний формувати в магістрантів уміння порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; пропонувати шляхи вирішення досліджуваної проблеми, аргументуючи власну позицію. Навчальна дисципліна має сприяти формуванню умінь вільного компетентного спілкування з широким колом фахівців у галузі професійної діяльності, ефективної взаємодії в команді, у професійному колективі.

У процесі вивчення курсу магістранти мають *знати* особливості філософської рецепції світу у поетичній творчості майстрів минулого століття та сьогодення, специфіку відтворення в філософській поезії людини, природи, простору, осмислення категорії часу; мають *вміти* характеризувати вияви філософичності в сучасній українській літературі; знаходити художні засоби втілення філософичності; виділяти доміантні теми сучасної філософської поезії, спектр вживаних у ній тропів та стилістичних фігур.

Методи навчання: проблемний, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивно-комунікативний (презентації).

Методики та технології навчання: теоретико-інформаційні (усний виклад, бесіда, розповідь, пояснення, обговорення), пошуково-творчі (аналіз ситуацій), самостійна робота (письмові роботи).

Програмні результати

<p>Знання</p>	<p>ПРЗ 5 ПРЗ 7 ПРЗ 10</p>	<p>Поглиблені знання теорії літератури, стильових тенденцій в літературі ХХ-ХХІ століття. Базові уявлення про сучасні методи і методологію наукових досліджень у галузі філології та методики української мови та літератури. . Знання сучасних методик і технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних для успішного, ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукових досліджень.</p>
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 1 ПРУ 2 ПРУ 3</p>	<p>Володіє науковим інструментарієм у галузі філології, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі філології та методики української мови та літератури. Уміє застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т.ч. цифрових для розв'язання проблем професійної (освітньої та наукової) діяльності. Уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; пропонує шляхи вирішення досліджуваної проблеми, аргументуючи власну позицію.</p>
<p>Комунікація:</p>	<p>ПРК 1 ПРК 2</p>	<p>Вільне компетентне спілкування державною та іноземною мовами з широким колом фахівців, із громадськістю у галузі професійної та/або наукової діяльності. Ефективна взаємодія в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп.</p>

У результаті прочитання спецкурсу магістрант повинен **знати:**

- жанрово-тематичні тенденції в українській філософській поезії ХХ – початку ХІХ ст.;
- особливості поезики сучасної української філософської лірики, її витоки та шляхи художніх еволюцій;
- провідні тенденції сучасної української літератури;

- особливості філософської рецепції світу у поетичній творчості майстрів минулого століття та сьогодення;
- специфіку відтворення в філософській поезії людини, природи, простору, осмислення категорії часу;

вміти:

- розрізняти найхарактерніші жанрові ознаки в сучасній українській філософській поезії;
- виділяти концептуальні роздуми у її структурі;
- проводити жанрову диференціацію філософської лірики у віршах та поемах;
- характеризувати вияви філософічності в сучасній українській літературі;
- знаходити художні засоби втілення філософічності;
- виділяти домінантні теми сучасної філософської поезії, спектр вживаних у ній тропів та стилістичних фігур.

Набуті у процесі вивчення дисципліни знання можуть бути основою для подальшого навчання з підготовки доктора філософії (третій ступінь вищої освіти) зі спеціальності 035 Філологія/

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень магістрантів
90 – 100	Магістрант володіє поглибленими знаннями з теорії літератури, стильових тенденцій в літературі ХХ-ХХІ століття, базовими уявленнями про сучасні методи і методологію наукових досліджень в літературознавстві; обізнаний із жанрово-тематичними тенденціями в українській філософській поезії ХХ – початку ХІХ ст., знає особливості поетики сучасної української філософської лірики, її витoki та шляхи художніх еволюцій; уміє розрізняти найхарактерніші жанрові ознаки в сучасній українській філософській поезії, виділяти концептуальні роздуми у її структурі;
82 – 89	Магістрант володіє базовими уявленнями про сучасні методи і методологію наукових досліджень в літературознавстві, знаннями про сучасні методики й технології, зокрема інформаційно-комунікаційними для успішного, ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукових досліджень; володіє науковим інструментарієм у галузі філології, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі філології та обізнаний із провідними тенденціями сучасної української літератури, особливостями філософської рецепції світу у поетичній творчості

	письменників; уміє проводити жанрову диференціацію філософської лірики у віршах та поемах, характеризувати вияви філософичності в сучасній українській літературі; проте у відповідях зустрічаються неточності.
74-81	Магістрант у цілому володіє базовими уявленнями про сучасні методи і методологію наукових досліджень в літературознавстві, знаннями про сучасні методиками й технології, зокрема інформаційно-комунікаційними для успішного, ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукових досліджень; в основному володіє науковим інструментарієм у галузі філології, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі філології та обізнаний із жанрово-тематичними тенденціями в українській філософській поезії ХХ – початку ХІХ ст., обґрунтовано виділяє домінантні теми сучасної філософської поезії, спектр тропів та стилістичних фігур; проте міркування надто стислі, не вповні переконливі, з недостатньою кількістю прикладів та узагальнень.
64-73	Магістрант не вповні вміє застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т.ч. цифрових для розв'язання проблем професійної (освітньої та наукової) діяльності; аналіз поверховий, не вміє порівнювати важливе/суттєве, поверхово осмислює науково-методичну та загальнонаукову інформацію; пропонує нераціональні шляхи вирішення досліджуваної проблеми, не аргументує власну позицію. Магістрант засвідчує необізнаність із основними жанрово-тематичними тенденціями в українській філософській поезії ХХ – початку ХІХ ст., поверхово знає особливості поезики сучасної української філософської лірики, її витоки та шляхи художніх еволюцій; не вміє розрізнити найхарактерніші жанрові ознаки в сучасній українській філософській поезії, виділяти концептуальні роздуми у її структурі.
60-63	Магістрант в основному має базові уявлення про сучасні методи і методологію наукових досліджень у галузі літератури; побіжно обізнаний із сучасними методиками й технологіями, зокрема інформаційно-комунікаційними для успішного, ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукових досліджень; не вповні володіє науковим інструментарієм у галузі філології, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі літератури; не вміє застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т.ч. цифрових для розв'язання проблем професійної (освітньої та наукової) діяльності; аналіз поверховий, не вміє порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; пропонує нераціональні шляхи вирішення досліджуваної проблеми; знаходить художні засоби втілення філософичності; вміє виділяти домінантні теми сучасної філософської поезії, знаходити тропів та стилістичних фігур, проте їх не аналізує; не вміє відомості про українську філософську лірику аналізувати, узагальнювати, систематизувати. Відповіді не супроводжує прикладами.

35-59	<p>Магістрант не має базових уявлень про сучасні методи і методологію наукових досліджень у галузі літератури; не обізнаний із сучасними методиками й технологіями, зокрема інформаційно-комунікаційними для успішного, ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукових досліджень; не володіє науковим інструментарієм у галузі філології, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі літератури; не вміє застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т.ч. цифрових для розв'язання проблем професійної (освітньої та наукової) діяльності; аналіз поверховий, не вміє порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; не пропонує шляхи вирішення досліджуваної проблеми. Курс засвоєно на недостатньому рівні. Магістрант не обізнаний із основними жанрово-тематичними тенденціями в українській філософській поезії, з особливостями поетики сучасної української філософської лірики, провідними тенденціями сучасної української літератури, не може з'ясувати особливості філософської рецепції світу у поетичній творчості письменників; не вміє розрізняти найхарактерніші жанрові ознаки в сучасній українській філософській поезії, виділяти концептуальні роздуми у її структурі, проводити жанрову диференціацію філософської лірики у віршах та поемах, характеризувати вияви філософічності в сучасній українській літературі.</p>
1-34	Повторне вивчення курсу

Розподіл балів (д.ф.н.)

Поточний контроль							Разом	Сума
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2				
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	100	
Поточний контроль								
8	8	8	8	8	8	8		
Контроль самостійної роботи								
6	6	6	6	6	6	8		

Розподіл балів (з.ф.н.)

Поточний контроль				Разом	Сума
РОЗДІЛ 1		РОЗДІЛ 2			
Т 1.1	Т 1.2	Т 2.1	Т 2.2		
Поточний контроль					100
15	15	15	15		
Контроль самостійної роботи					
10	10	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Контроль знань здійснюється у формі тестів, письмових самостійних робіт, оцінювання виступів на семінарах, участі в дискусіях під час практичних занять тощо.

Поточне оцінювання результатів навчання – залік.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Українська філософська лірика в теоретичному дискурсі

Витоки філософської лірики. Тісний зв'язок філософської лірики з європейською та національною філософією. Давня українська література: суттєві передумови філософської поезії. Полемічність як одна із характерних рис української філософської поезії. Наявність філософських узагальнень у творах Г. Сковороди. Філософсько-поетичні традиції у творчості барокових поетів. «Бароковий» тип свідомості та погляду на світобудову. Категорія часу, її визначальність у філософській поезії та філософії як науці. Категорія часу як ідея в українській філософській ліриці, найрізноманітніші аспекти її поетичного вияву.

Розділ 2. Українська філософська лірика: традиції і новаторство

Онтологічні аспекти української поезії ХІХ століття, домінанта філософсько-поетичних тем: теми часу й теми смерті. Емблематична символіка, індивідуально-чуттєва образність у творах. Д. Чижевський як один із засновників української філософії. «Філософія серця» у творах П. Куліша, поезії романтиків початку ХІХ століття. Глибокий філософіям творів Т. Шевченка, І. Франка. Європеїзм поезії Лесі Українки. Рецепція загальнолітературних процесів у філософсько-поетичній традиції ХІХ-ХХ століття. Концептуальне відображення існуючої реальності, світу, людини, природи, простору й часу в образно чуттєвій-формі. Традиція творення філософської поезії у доробку І. Франка, Лесі Українки, П. Тичини, М. Бажана, шістдесятників. Висока культура поетичного мовлення «неокласиків».

Філософська значимість у літературному процесі ХХ століття творів П. Тичини, М. Рильського, Андрія Малишка та ін. Осмислення в художніх текстах повноти часу, ідеї неперервності буття. Зразки філософської елегійності у творах М. Рильського, М. Бажана, П. Воронька. Зразки філософської елегії як закономірне явище, її виражальні можливості. Міфософська типологічна лінія у творчості Б.-І. Антонича і В. Свідзинського.

Поети молодшої генерації. Тексти філософського звучання І. Драча, Л. Костенко, М. Вінграновського, В. Симоненка та ін. Тема Бога і митця в поезіях В. Стуса. Зразки філософської поезії в творах шістдесятників, у представників сучасної генерації поетів.

Розділ 3. Сучасна українська філософська лірика в персоналіях

Українська поезія останніх десятиріч ХХ – початку ХХІ ст., її афористичність, специфіка життєпізнання. Нові сентенції про світ і всесвіт, любов і ненависть, добро і зло у творах сучасних поетів. Пошук нових засобів

вражальності, розширення ідейно-тематичного кола. Утілення концептуального мислення у формі нових асоціацій. Наукова інтерпретація людини в сучасній українській поезії: синтез індивідуального та загальнолюдського начал. Людина як генетичний код. Оптимістична концепція людини. Поєднання у філософській поезії роздумів та емоцій. Багатогранне втілення в сучасній філософській поезії категорії простору. Уявлення про людину як частину простору. Тенденція опредмечення, олюднення простору, її тісний зв'язок з європейською традицією. Дефетишизація простору як риса нової епохи.

Осмислення світу, людини, часу й простору узагальнено в образах-символах. Утілення концепції людини і світу за допомогою символів, засоби художньої реалізації символів у сучасній українській філософській ліриці. Поява нетрадиційних символів. Оновлення форм, прийомів, засобів зображення в українській філософській ліриці кінця ХХ – початку ХХІ ст. Розгалуженість поетичних образів філософської поезії є. Різноманітність жанрів української філософської поезії кінця ХІХ – початку ХХ ст. Медитативний сегмент філософської лірики Поетичний роздум як приклад філософської лірики (з домінантною концептуальною думкою). Філософська парадигма творів поетів Київської школи. Сутнє, таємне, приховане, явлене через додаткові натяки у творах поетів Київської школи. Філософізм міфопоетичної моделі світу в ліриці В. Герасим'юка. Міфопоетичний простір поезії І. Малковича. Філософські підоснови поезії С. Жадана: традиції і новаторство. Філософія національного буття в поетичних текстах Бориса Гуменюка. Постмодерні тенденції сучасної поезії.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Українська філософська лірика в теоретичному дискурсі

Тема 1. Поетика філософської лірики.

Специфіка філософської лірики як своєрідного жанроутворення. Головні засади втілення філософічності в українській поезії другої половини ХХ ст. Поетика філософської лірики: теоретичний дискурс (на основі праць учених). Художність твору – система певних творчих принципів. Ключові образи-концепти філософської лірики: роль і функції. Символи. Запитальні конструкції, фігури градації, анафори, повтори в системі поетики філософської лірики. Змістово-виражальна й сюжетотворча функції антитези. Афористичність української філософської лірики. Роль неологізмів в українській філософській поезії.

Тема. Садок вишневий коло хати» Т. Шевченка: інтерпретаційно-філософські наголоси

Поезія Т. Шевченка «Садок вишневий коло хати» в літературознавчому дискурсі (на основі праць дослідників різних поколінь). Особливості хронотопу. Система образів. Підтекст. «Кіномова» поезії.

Тема. Поетичні традиції Генріха Гайне у ліриці Лесі Українки: філософський вектор

Спільність мотивів та спорідненість тематики ранньої лірики Лесі Українки і творчості Г. Гайне. «Книга пісень» Г. Гайне та «На крилах пісень» Лесі Українки: подібність та відмінність. Романтизм Г. Гайне і неоромантизм Лесі Українки. Смыслові паралелі в поезії Г. Гайне і Лесі Українки (образи ночі, зірки, сну, смерті тощо). Філософізм. Широта мислення, глибина емоцій поетів. Природа у художньому зображенні Г. Гайне і Лесі Українки. Художнє моделювання образу ліричного героя у творах Г. Гайне і Лесі Українки.

Тема. Модерністські засади творчості Олександра Олеся і Павла Тичини (порівняльний аспект)

Творчість О.Олеся і П. Тичини в літературному процесі початку ХХ ст. Ідейно-тематична, проблемна, філософська спрямованість творів митців. Образи, філософські підтексти та специфіка їх художньої реалізації у творах митців. Міра асоціативності у поезіях О.Олеся і П. Тичини. Візуально-пластичні картини у творах О. Олеся і П. Тичини: філософський вектор осмислення. Музичність, емоційність як грані поетичного світу О.Олеся та П. Тичини. Міфологемність поетики митців. Традиційне та індивідуальне у творчості О. Олеся та П. Тичини. Новаторство письменників в утвердженні модернізму.

Тема. Парадигма буття в поезії неокласиків

Висока культура поетичного мовлення «неокласиків», уміння дисциплінувати «кордо центричну» стихію українського письменства, органічно поєднати традицію класики із модерним творчим пошуком. Інтелектуальна напруга та витончений естетичний смак збірки «Камена» М. Зерова. Рух М. Рильського від романтичних візій до строгої «неокласичної» лірики (збірки «Під осінніми зорями», «Синя далечінь», «Крізь бурю і сніг», «Тринадцята весна». «Гомін і відгомін», «Де сходяться дороги». Органічне поєднання різних стильових ознак у доробку М. Драй-Хмари, П. Филиповича,

Ю. Клена. Наслідування мистецтва минулих епох, використання античних тем і сюжетів, міфологічних образів і мотивів, перевага історико-культурної проблематики. Філософські аспекти лірики.

Розділ 2. Українська філософська лірика: традиції і новаторство

Тема. Міфософська типологічна лінія у творчості Б.-І. Антонича і В. Свідзинського

Особливості авторського самовираження в поезіях Б.-І. Антонича і В. Свідзинського. Поезія Б.-І. Антонича. Філософсько-поетична рефлексія збірки Б.-І. Антонича «Привітання життя». Філософські засади збірок «Книга Лева» і «Зелена Євангелія». Релігійно-філософські шукання у збірці «Велика гармонія» Б.-І. Антонича. Міфосвіт поезії в контексті аналітичної психології К. Г. Юнга. Поезія В. Свідзинського. Поетична філософія природи у творах В. Свідзинського. Трансцедентна душевна заглибленість автора.

Тема. Філософізм поезії «Працької школи» й «Нью-Йоркської групи»

«Працька школа»: історіософічність поетів-«пражан». Історіософічні візії козацького, киево-руського чи доісторичного часів, туга за Україною, вольові імперативи. Екзистенційні мотиви. Висока культура поетичного письма, націотворчі мотиви у творах Є. Маланюка, О. Ольжича, Ю. Клена, Н. Ливицької-Холодної, О. Лятуринської, О. Стефановича та ін. Сугестивність лірики «Працької школи». Загострення антитетичної символіки в образах класично довершеної «степової Еллади», «Антимарії» як взаємовиключних проявів України. Жорстка, експресивна вольова манера поетичного мовлення Є. Маланюка (зб. «Стилет і стилос», «Гербарій», «Земля і залізо», «Земна Мадонна»). Обставини виникнення «Нью-Йоркської групи» (Б. Рубчак, Б. Бойчук, Ю. Тарнавський, Віра Вовк, Емма Андієвська, Патриція Килина та ін. Філософський тематико-проблемний блок у стильовому «оформленні» поетів «Нью-Йоркської групи»: тяжіння до сюрреалізму Б. Рубчака; урбанізм мислення Б. Бойчука; раціоналізм поетичної рефлексії, позначений впливом філософії екзистенціалізму Ю. Тарнавського; поєднання естетичних принципів модернізму з національною традицією в ліриці Віри Вовк; формотворчі ефекти, елементи символізації сюрреалістичної поезії Е. Андієвської. Філософська доктрина поезії «Працької школи» й «Нью-Йоркської групи»: спільне та відмінне.

Тема. Художньо-філософська спорідненість поетичної творчості В.Стуса і Р.Рільке

Тема Бога і митця в поезіях В.Стуса і Р.Рільке. Проблема сенсу життя у художньому потрактуванні митців. Філософська спрямованість творів В.Стуса і Р.Рільке. Фольклор і способи його олітературнення у творчості В.Стуса та Р.Рільке. Національна своєрідність творів митців. Ідейно-тематичні, поетикальні особливості поетичних доробків В.Стуса та Р.Рільке.

Тема. Філософська парадигма поетів Київської школи

Київська школа як естетичне явище. Сутнє, таємне, приховане, явлене через додаткові натяки у творах поетів Київської школи. Прийоми одивнення у поезії. Ускладнена асоціативність мислення. Інтертекстуальність творів поетів Київської школи: природа, специфіка. Пожвавлений інтерес до «метаморфози-перетворення, яка генетично походить із комплексу ідей про переселення душ у межах природного космосу» (М. Москаленко). «Формування надзвичайного поетичного діалогу з багаторівневою асоціативністю й змістовою сконденсованістю сугестивної думки» (Ю. Ковалів). Сюрреалістична підоснова поезії В. Кордуна, В. Голобородька, М. Воробйова, М. Григоріва. Захоплення верлібром. Поєднання моделей індивідуальної екзистенції з колективною свідомістю.

Розділ 3. Сучасна українська філософська лірика в персоналіях

Тема. Філософізм міфопоетичної моделі світу в ліриці В. Герасим'юка

Міфологема світового дерева як центр художнього космосу В. Герасим'юка. «Четвірка твоїх стихій: міф поета крізь призму першоелементів буття. Міфопоетичних простір В. Герасим'юка: верх і низ космогонічної світобудови. Художнє трансформування архетипу Землі-Матері у Герасим'юковій поезії. Рецепція ритуально-міфологічних джерел у поетичному доробку митця.

Тема. Міфопоетичний простір поезії І. Малковича

Поетична творчість І. Малковича: традиції та новаторство. Поетичний театр абсурду І. Малковича у контексті творчих пошуків вісімдесятників. Фольклорно-міфологічні мотиви поезії І. Малковича. Поетичний театр вертепу І. Малковича як авторська версія барокової традиції. Деміфологізація і розбудова нових міфів у поетичному театрі національної історії.

Тема. Філософські підоснови поезії С. Жадана: традиції і новаторство

Поезія С. Жадана в сучасному інтерпретаційному дискурсі. Тематико-проблемний діапазон творів письменника. Інтертекстуальність поезії письменника. Біблійні мотиви у поетичному доробку С. Жадана. Образи Марії, Ісуса Христа в художньому потрактуванні письменника (збірка «Життя Марії» тощо). «Тамплієри»: мотиви, образи, філософські інвективи. Традиційне і нове у поезії С. Жадана. І. Дзюба про поетичну творчість письменника.

Тема. Філософські вектори фронтових поезій Б. Гуменюка

Філософія національного буття в поетичних текстах Бориса Гуменюка. Філософське осмислення письменником категорії часу. Національна пам'ять у художній рецепції Б. Гуменюка. Екзистенційний вимір буття героїв у воєнних віршах письменника. Новий тип воїна-героя в поетичних текстах Б. Гуменюка: історіософський підхід. Символічна наповненість віршів письменника. Жанрово-стильова специфіка поетичних творів Б. Гуменюка про події АТО. Роль і місце фронтової поетичної творчості Б. Гуменюка у сучасному літературному процесі.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	пр	конс	сп		лек	пр	конс	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
РОЗДІЛ 1. Українська філософська лірика в теоретичному дискурсі										
Теоретичні аспекти філософської лірики	2	2				2	2			
Етапи розвитку філософсько-поетичної традиції у світовій літературі	2	2								2
Поетика філософської лірики	2		2			2		2		
«Садок вишневий коло хати» Т. Шевченка: інтерпретаційно-філософські наголоси	8				8	6				6
Поетичні традиції Генріха Гайне у ліриці Лесі Українки: філософський вектор	8				8	6				6
Модерністські засади творчості Олександра Олеся і Павла Тичини (порівняльний аспект)	8				8	6				6
Парадигма буття в поезії неокласиків	8				8	6				6
РОЗДІЛ 2. Українська філософська лірика: традиції і новаторство										
Джерела української філософської лірики	2	2				2	2			
Українська філософсько-поетична традиція	2	2								6
Міфософська типологічна лінія у творчості Б.-І. Антонича і В. Свідзинського	2		2			6				6
Філософізм поезії «Празької школи» й «Нью-Йоркської групи»	4		4			2		2		
Художньо-філософська спорідненість поетичної	8				8	6				6

творчості В.Стуса і Р.Рільке										
Філософська парадигма поетів Київської школи	2		2			6				6
РОЗДІЛ 3. Сучасна українська філософська лірика в персоналіях										
Типологія української філософської лірики	2	2								6
Практичні зауваги до осмислення української філософської лірики	4	4				2			2	
Філософізм міфопоетичної моделі світу в ліриці В. Герасим'юка	2		2			6				6
Міфопоетичний простір поезії І. Малковича	2		2							6
Філософські підоснови поезії С. Жадана: традиції і новаторство	8				8	6				6
Філософські вектори фронтів поезій Б. Гуменюка	12				12	6				6
Усього годин	90	14	14	2	60	90	4	4	2	80

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Поетика філософської лірики	2	2
2	Міфософська типологічна лінія у творчості Б.-І. Антонича і В. Свідзинського	2	
3	Філософізм поезії «Празької школи» й «Нью-Йоркської групи»	4	2
4	Філософська парадигма поетів Київської школи	2	
5	Філософізм міфопоетичної моделі світу в ліриці В. Герасим'юка	2	
6	Міфопоетичний простір поезії І. Малковича	2	
	Разом	14	4

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. К. : Либідь, 2001. 486 с.
2. Гарачковська О. ХХ століття в українській поезії крізь призму сміху. К. : Альфа-М, 2015. 559 с.
3. Гризун А. Поезія багатозначних підтекстів. Суми : Університетська книга, 2011. 356 с.
4. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. К. : Грані-Т, 2012. 548 с.
5. Гундорова Т. І. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. К. : Критика, 2005. 263 с.
6. Державин В. М. У задзеркаллі художнього слова. Вибрані літературознавчі праці з історії української та зарубіжної літератури, теорії літератури, перекладознавства та мовознавства / Упорядник і автор вступного слова С. Хороб. Видання 3-є, перероблене і доповнене. ІваноФранківськ : Місто НВ, 2015. 756 с.
7. Зборовська Н. Проект психоісторії новітньої української літератури. К. : Академвидав, 2006. 498 с.
8. Зборовська Н. Психоаналіз і літературознавство. К. : Академвидав, 2003. 392 с.
9. Ільницький М. Сучасна українська поезія. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 1987. 48 с.
10. Камінчук О. Художній дискурс української поезії кінця ХІХ – початку ХХ ст. К. : Педагогічна преса, 2009. 352 с.
11. Київські неокласики: антологія [1910 – 1930-ті: поезія, проза, критика, спогади] / упорядник Н. Котенко. – К., 2015.
12. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: підручник у 10 т. У сподіваннях і трагічних зламах. – К., 2014.
13. Кодак М. Поетика як система: Літературно-критичні нариси. К., 1988.
14. Копистянська Н. Час і простір у мистецтві слова. Л., 2012.
15. Криловець А. Українська література перших десятиріч ХХ ст.: філософські проблеми. – К. : Академія, 2014. 472 с.
16. Соловей Е. Українська філософська лірика. К. : Юніверс, 1998. 368 с.
17. Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 531 с.
18. Харчук Р. Сучасна українська проза: Постмодерний період. К. : Академія, 2008. 247 с.

Додаткові:

1. Гризун А. П. Поезія концептуальної думки (філософічність сучасної української поезії). Суми : Університетська книга, 2007. 135 с.
2. Дзюба І. Є поети для епох. К. : Либідь, 2011. 208 с.
3. Жайворонок В. Знаки української етнокультури. К. : Довіра, 2006. 703 с.
4. Історія української літератури: ХХ – пос. ХХІ ст.: навч. посіб.: у 3 т. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська та ін.]. К. : Академія, 2017. 544 с.
5. Качуровський І. Нарис компаративної метрики. І. Качуровський. Український вільний університет. Мюнхен, 1985. 115 с.
6. Качуровський І. Строфіка. К. : Либідь, 1994. 271 с.
7. Качуровський І. Фоніка. К. : Либідь, 1994. 272 с.
8. Ковалевський В. Ритмічні засоби українського вірша. К. : Рад. письменник, 1965. 288 с.
9. Огнева Т. Відбиток часу у дзеркалі буття. К. : Академвидав, 2008. 216 с.
10. Сидоренко Г. Від класичних нормативів до верлібру. К. : Вища школа, 1980. 184 с.
11. Соловей Е. Українська філософська лірика: навч. Посібник із спецкурсу. Київ: Юніверс, 1998. 368 с.

Праці Горболіс Л. М. з проблем аналізу української філософської лірики

1. Горболіс Л. Теорія літератури і методологічний дискурс: навчальний посібник для студентів-філологів : У 2 ч. Ч. 1. Суми: ВВП «Мрія-1», 2014. 208 с.
2. Горболіс Л. Інтерпретаційне поле українського художнього тексту (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) : навч. посібник для студентів-філологів. Суми: Видавничо-виробниче підприємство «Мрія» ТОВ, 2016. 208 с.
3. Горболіс Л. Екологічна культура героїв у художньому потрактуванні українських письменників: Навчальний посібник для студентів-філологів. Суми: Сум ДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010. 132 с.
4. Горболіс Л. Таємниці аналізу художнього твору. Дивослово. 2014. № 4. С. 62-63.
5. Горболіс Л. Яке воно «Літо-АТО»? Слово і Час. 2016. № 6. С. 22-34.
6. Горболіс Л. Читання як самозбереження реципієнта. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2016. № 24. Т.1. С. 126-129.
1. Горболіс Л. Світ душі українця в поезії Тараса Шевченка «Ми восени таки похожі...». Шевченків світ. 2017. № 10. С. 50-60.

2. Горболіс Л. Художня концепція філософії буття героя у збірці Петра Сороки «Симфонія Петриківського лісу». Філологічні трактати. 2017. Т. 9, № 4. С. 127-138.
3. Горболіс Л. Із секретів творчості Володимира Корнійчука . Слово і Час. 2018. № 6. С. 22-32.
4. Горболіс Л. Природоохоронна естетика у збірці Петра Сороки «Де свище Овлур» . Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Вип. 34. Одеса: МГУ, 2018. С. 17-20.

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна**

Плани практичних занять.

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.

Навчально-методичні й навчальні посібники автора програми.